

วิเคราะห์ปัญหาอันเกิดจากกรณีที่ผู้ให้เข้าซื้อนำ
ทรัพย์สินที่เข้าซื้อไปกับความรับผิดชอบทางอาญา

ลักษณะของปัญหา

สัญญาเข้าซื้อเป็นสัญญาที่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เข้าซื้อยังเป็นของผู้ให้เข้าซื้อจนกว่า ผู้เข้าซื้อจะชำระราคาครบถ้วนลักษณะของสัญญาที่กำหนดการโอนกรรมสิทธิ์ทั้งหมดในคราวเดียวนี้ ทำให้ผู้เข้าซื้อไม่สามารถใช้สิทธิในทรัพย์สินนั้น นอกเหนือจากการได้ครอบครอง และใช้สอยตามสัญญา หรือตามประเพณี เช่น ไม่สามารถนำส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่เข้าซื้ออันเนื่องจากการผ่อนชำระไปจำนำประกันหนี้ได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ซื้อตามสัญญาซื้อขายเงินผ่อนซึ่งเป็นสัญญาซื้อขายประเภทหนึ่งที่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อขายโอนไปยังผู้ซื้อทันที จึงเห็นได้ว่ากฎหมายให้ความคุ้มครองผู้ซื้อมากกว่าผู้เข้าซื้อ แม้ผู้เข้าซื้อจะผ่อนชำระค่าเข้าซื้อไปมากเพียงใด และเมื่อผู้ให้เข้าซื้อนำทรัพย์สินที่เข้าซื้อไปยอมทำให้ผู้เข้าซื้อได้รับความเสียหายยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามผู้เข้าซื้อจะต้องไปดำเนินการฟ้องคดีทางแพ่งฐานผิดสัญญาและฐานละเมิดในการฟ้องคดีต่อศาล ผู้เข้าซื้อจะต้องเสียค่าใช้จ่ายและเวลาในดำเนินคดี ซึ่งค่าเสียหายที่ได้รับจะเป็นค่าเสียหายตามกฎหมายมิใช่ค่าเสียหายที่แท้จริง การคุ้มครองต่อผู้เข้าซื้อตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่เพียงพอ ทั้งสัญญาเข้าซื้อยังเป็นสัญญาที่คู่สัญญาสามารถตกลงเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาจากที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ จึงทำให้ผู้ให้เข้าซื้อ กำหนดช้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ให้เข้าซื้อตามกฎหมายไว้ในสัญญาทำให้ผู้เข้าซื้อเรียกค่าเสียหายจากผู้ให้เข้าซื้อได้น้อยลง นอกจากนี้การที่ผู้ให้เข้าซื้อยังเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เข้าซื้อ ทำให้ผู้ให้เข้าซื้อเท่านั้นมีสิทธิขอคืนของกลาง ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เข้าซื้อ ทำให้ผู้เข้าซื้อที่ผ่อนชำระค่าเข้าซื้อโดยสุจริตเสียหาย ดังนั้นจึงสมควรจะนำกฎหมายอาญามาคุ้มครองผู้เข้าซื้อ

วิเคราะห์ความรับผิดทางอาญาอันเกิดจากการบังคับใช้กับสัญญาเช่าซื้อ

ตามที่กล่าวข้างต้นว่า ลักษณะของปัญหา เกิดจากการที่กฎหมายกำหนดเงื่อนไขการโอนกรรมสิทธิ์ เมื่อผู้เช่าซื้อชำระเงินค่าเช่าซื้อครบถ้วนตามสัญญาแล้วเท่านั้น การที่ผู้ให้เช่าซื้อผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอาทรัพย์สินไปอาจจะแยกพิจารณาความรับผิดได้ดังนี้

1. ความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

1.1 ความรับผิดฐานลักทรัพย์และยักยอก

ตามหลักกฎหมายการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ และยักยอก (ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 334 และมาตรา 352) ต้องเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย

ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ตามประมวลกฎหมายอาญา หมายความว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่มีเจ้าของถือกรรมสิทธิ์อยู่ในขณะลักทรัพย์¹ ดังนั้น หากเจ้าของลักเอาทรัพย์สินของตนเอง ย่อมไม่เป็นความผิด แม้มีสัญญาจะใช้หนี้ ถ้ากรรมสิทธิ์ไม่โอนไปเจ้าของก็ลักทรัพย์ตนเองไม่ได้²

ตามสัญญาเช่าซื้อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังเป็นของผู้ให้เช่าซื้อ แม้ตามข้อเท็จจริง การผ่อนชำระค่าเช่าซื้อของผู้เช่าซื้อจะทำให้ผู้เช่าซื้อมีส่วนได้เสียเพิ่มขึ้น ขณะที่ผู้ให้เช่าซื้อมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นน้อยลง กฎหมายก็มีได้บัญญัติให้ผู้เช่าซื้อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ตามส่วนได้เสีย จึงไม่สามารถตีความให้ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้เช่าซื้อตามสัดส่วนของจำนวนเงินที่ผู้เช่าซื้อผ่อนชำระ

¹จิตติ ติงศภักดิ์, กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525), หน้า 2481.

²คำพิพากษาฎีกาที่ 303/2503, 378-379/2461.

1.2 ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้

ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มีบัญญัติไว้ใน มาตรา 349 และมาตรา 350

มาตรา 349 มีหลักกฎหมาย ห้ามมิให้ผู้จำหน่ายเอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทาลาย หรือทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์แก่ทรัพย์สินที่ตนจำหน่ายไว้กับผู้รับจำหน่าย

จำหน่าย เป็นสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่า ผู้จำหน่ายส่งมอบสิ่งหาริมทรัพย์ สิ่งหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับจำหน่าย เพื่อเป็นการประกันการชำระหนี้³ ดังนั้น สาระสำคัญของมาตรานี้คือ ต้องมีการส่งมอบการครอบครองสิ่งหาริมทรัพย์ของผู้จำหน่ายให้ผู้รับจำหน่าย เพื่อเป็นประกันหนี้

การที่ผู้ให้เข้าซื้อส่งมอบทรัพย์สินให้ผู้เข้าซื้อมิใช่เป็นการจำหน่ายทรัพย์สินเมื่อผู้ให้เข้าซื้อนำทรัพย์สินไปจึงไม่มีความผิดตามมาตรา

มาตรา 350 มีหลักกฎหมาย (กรณีแรก) ห้ามมิให้ย้ายไปเสีย ช้อนเร้นหรือโอนทรัพย์สินไปให้แก่ผู้อื่น เพื่อมิให้เจ้าหนี้ของตนหรือผู้อื่นได้รับชำระหนี้และเจ้าหนี้นั้นได้ใช้หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้

ดังนั้น สาระสำคัญประการหนึ่งของความผิดตามมาตรา (กรณีแรก) คือ จะต้องปรากฏว่าเจ้าหนี้นั้นได้ใช้สิทธิ หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ การนำทรัพย์สินไปโดยประการที่กฎหมายกำหนดจึงจะเป็นความผิด

การที่ผู้ให้เข้าซื้อนำทรัพย์สินที่ผู้ให้เข้าซื้อไป ไม่ปรากฏว่าผู้เข้าซื้อในฐานะเป็นเจ้าหนี้ ซึ่งจะสามารถใช้สิทธิหรือเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ การกระทำของผู้ให้เข้าซื้อจึงไม่ผิดตามมาตรา

³ สุปัน พูลพัฒน์, คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334-358, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : แสงสุทธิการพิมพ์, 2522), หน้า 246.

1.3 ความผิดฐานฉ้อโกง

ตามหลักกฎหมายความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 จะต้องมี การหลอกลวงผู้อื่น การที่ผู้ให้เข้าชื่อนำทรัพย์สินไปไม่มีการหลอกลวง จึงไม่ผิดมาตรานี้

สำหรับกรณีผู้ให้เข้าชื่อผิดคำมั่นสัญญาที่โอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้เข้าชื่อ จะถือว่าเป็นการหลอกลวงหรือไม่ นักนิติศาสตร์และแนวคำพิพากษา มีความเห็นแตกต่างกันเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายแรกเห็นว่า การให้คำมั่นไม่ถือเป็นการกล่าวเท็จ หากไม่ปฏิบัติตามก็เป็นเรื่องผิดสัญญาทางแพ่งเท่านั้น⁴ ส่วนฝ่ายหลังเห็นว่า การให้คำมั่นเป็นการแสดงความเท็จในตัว เพราะผู้ให้คำมั่นเป็นเท็จมีเจตนาอย่างไร เป็นข้อเท็จจริงในปัจจุบัน⁵

ดังนั้น กรณีผู้ให้เข้าชื่อได้นำทรัพย์สินที่ให้เข้าชื่อไปจะผิดฐานฉ้อโกงเมื่อมีเจตนาข่มขู่สัญญาเข้าชื่อว่า จะนำทรัพย์สินที่ให้เข้าชื่อกลับคืนโดยจะไม่โอนเป็นกรรมสิทธิ์ให้ผู้เข้าชื่อ เหตุที่ผู้ให้เข้าชื่อทำสัญญาเข้าชื่อเพราะต้องการเงินดาวน์และเงินผ่อนชำระ ดังนั้นตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกายังมีความเห็นเป็น 2 ฝ่าย คือ เห็นว่าผู้ให้เข้าชื่อผิดฉ้อโกง และเห็นว่าผู้ให้เข้าชื่อไม่ผิดฉ้อโกง

จะเห็นว่า การที่ผู้ให้เข้าชื่อนำทรัพย์สินที่ให้เข้าชื่อไป ไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาต้องตีความการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์อย่างเคร่งครัด เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้กำหนดให้ผู้ให้เข้าชื่อมีส่วนได้เสียตามสัดส่วนของจำนวนเงินค่าเข้าชื่อที่ผ่อนชำระ จะตีความกฎหมายอาญาให้บังคับถึงกรรมสิทธิ์ที่มีการถ่ายเทระหว่างคู่สัญญาไม่ได้ อย่างไรก็ตามการกระทำของผู้ให้เข้าชื่อ เป็นการกระทำโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายของผู้เข้าชื่อ อันมีลักษณะโกงผู้เข้าชื่อ ซึ่งควรที่จะมีโทษทางอาญาดังเหตุผลที่จะกล่าวต่อไปนี้

⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และ 3, หน้า 2760 - 2462. และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1187/2500 (ประชุมใหญ่), 917/2504.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2754 - 2755.

1.4 เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องใช้กฎหมายอาญามาควบคุมการที่ ผู้ให้เข่านำทรัพย์ไป

1) เหตุผลด้านผู้เข้าซื้อและความจำเป็น ลักษณะเข้าซื้อเป็น เอกเทศสัญญาที่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ให้เข้าซื้อเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ให้เข้าซื้อ จนกว่าผู้เข้าซื้อจะชำระราคาครบถ้วน แม้ตามความเป็นจริงน่าจะมีการถ่ายเทกรรมสิทธิ์ระหว่างคู่สัญญาตามจำนวนเงินที่ผ่อนชำระค่าเข้าซื้อ ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบสัญญาเข้าซื้อกับสัญญาซื้อขายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยผลที่สุดของสัญญา กรรมสิทธิ์ในทรัพย์จะตกเป็นของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ตามลักษณะซื้อขาย กรรมสิทธิ์โอนไปยังผู้ซื้อทันที ผู้ขายไม่มีอำนาจกระทำการใด ๆ ต่อทรัพย์นั้น เพราะนอกจากผู้ขายจะต้องรับผิดชอบผู้ซื้อในฐานะเป็นผู้ผิดสัญญาทางแพ่งแล้ว ผู้ขายยังจะต้องรับโทษทางอาญา เช่น ลักทรัพย์ โกงเจ้าหนี้ เนื่องจากผู้ขายไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์นั้นขณะที่ผู้ให้เข้าซื้อ แม้จะผ่อนชำระราคามากเท่าใดก็ไม่มีกรรมสิทธิ์จนกว่าจะชำระราคาครบถ้วน แม้จะชำระราคาครบถ้วน การได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์ก็จะไม่สมบูรณ์ เมื่อทรัพย์ที่ให้เข้าซื้อเป็นทรัพย์ประเภทที่การซื้อขายต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียน จะเห็นได้ว่ากฎหมายคุ้มครองผู้ให้เข้าซื้อน้อยกว่าผู้ซื้อ ทั้งที่บางกรณีผู้ซื้อชำระราคาค่าสินค้าไปเพียงเล็กน้อย ขณะที่ผู้เข้าซื้อที่ต้องซื้อสินค้าในราคาที่แพงกว่าปกติได้ผ่อนชำระค่าเข้าซื้อจนเกือบจะครบถ้วนจึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้เข้าซื้ออย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบสัญญาจำนำกับสัญญาเข้าซื้อ จะพบว่าสัญญาทั้งสองมีลักษณะคล้ายคลึงกันมากประการหนึ่งคือ คู่สัญญาฝ่ายที่เป็นเจ้าของซึ่งมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ จะต้องส่งมอบการครอบครองในทรัพย์นั้น แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งโดยที่ยังไม่มีการโอนกรรมสิทธิ์ ซึ่งผู้เข้าซื้อสามารถใช้สอยทรัพย์ตามสัญญาหรือตามปกติประเพณีได้ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้รับจำนำจะใช้สอยทรัพย์นั้นโดยผู้จำนำไม่ยินยอมไม่ได้ หากนำไปใช้โดยปราศจากความยินยอม ผู้รับจำนำต้องรับผิดชอบเมื่อทรัพย์ที่จำนำสูญหายหรือบุบสลาย แม้ทั้งเป็นเหตุสุดวิสัย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 760) และต้องรับโทษทางอาญา เช่น ทำให้เสียทรัพย์ โกงเจ้าหนี้ เป็นต้น แต่ผู้ให้เข้าซื้อที่นำทรัพย์ไปไม่มีความผิดทาง

กฎหมายอาญา

จะเห็นว่า ผู้รับจำคุกมีเพียงสิทธิครอบครองในทรัพย์สิน แต่ไม่มีสิทธิใช้สอยทรัพย์สิน แต่ยังสามารถควบคุมครองตัวทรัพย์สินในการครอบครองทางอาญา ผู้เข้าซื้อที่มีสิทธิครอบครองและใช้สอยตัวทรัพย์สินกลับไม่ได้รับความคุ้มครองทั้งที่น่าจะได้รับความคุ้มครองมากกว่า จึงสมควรกำหนดให้ผู้ให้เข้าซื้อที่นำทรัพย์สินไปมีความผิดอาญา

นอกจากนี้วัตถุประสงค์ของสัญญาเข้าซื้อคือ การโอนกรรมสิทธิ์ดังกล่าวนี้ หากผู้ให้เข้าซื้อกระทำการใด ๆ ให้กรรมสิทธิ์ไม่สามารถโอนไปยังผู้เข้าซื้อย่อมเป็นการแจ้งชัดว่า ผู้ให้เข้าซื้อไม่เจตนาโอนเจ้าหนี้ เช่น ก ให้ ข เข้าซื้อสังหาริมทรัพย์ ต่อมา ก ขายทรัพย์สินให้ ค ค เจ้าของกรรมสิทธิ์คนใหม่ย่อมไม่ผูกพันตามสัญญาเข้าซื้อ ค เจ้าของมีสิทธินำทรัพย์สิน ข ผู้เข้าซื้อย่อมได้รับความเสียหาย จึงสมควรกำหนดให้ผู้ให้เข้าซื้อมีความผิดอาญา

2) เหตุผลและความจำเป็นในด้านผู้ให้เข้าซื้อ กฎหมายอาญามีหลักสำคัญอยู่ประการหนึ่งว่า "การกระทำไม่เป็นเหตุให้บุคคลต้องรับโทษ เว้นแต่ผู้กระทำมีจิตใจชั่วร้าย"^๑ การกระทำของผู้ให้เข้าซื้อในการนำทรัพย์สินไปโดยผลการ เป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบภายในของการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ทุกอย่างเพียงแต่ขาดองค์ประกอบภายนอก ซึ่งเป็นเรื่องมีบทกฎหมายบัญญัติแล้วเท่านั้น กล่าวคือ ตามแนวคิดของ Common Law การวินิจฉัยความผิดทางอาญาของบุคคล มีองค์ประกอบในการพิจารณาความผิด 2 ประการด้วยกัน คือ ส่วนที่เรียกว่า Actus Reus ซึ่งหมายถึง การกระทำหรืองดเว้นกระทำที่กฎหมายห้ามกระทำและโดยบัญญัติว่าเป็นความผิด กับส่วนที่เรียกว่า Mens Rea ซึ่งเป็นองค์ประกอบด้านจิตใจที่ชั่วร้าย (evil mind) โดยเจตนาหมายถึง

---

^๑Cross and John, An Introduction to Criminal Law, 6th ed. (London:Butterworth, 1982), p. 32.

การกระทำโดยรู้ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์แห่งการกระทำ อันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิดและผู้กระทำต้องการให้เกิดผลนั้นหรือเล็งเห็นได้แน่นอนว่า การกระทำนั้นจะเกิดผลตามที่ตนต้องการ หรือโดยประมาทโดยรู้ตัว (reckless) ซึ่งหมายถึง สภาวะทางจิตใจของผู้กระทำที่ไม่เพียง แต่ขาดความระมัดระวังเท่านั้น แต่ได้กระทำโดยเพิกเฉยไม่นำพาต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ได้กระทำโดยรู้สำนึกว่าเป็นการเสี่ยงที่จะเกิดภัยแต่ยังขึ้นทำ ซึ่งต่างจากการกระทำโดยเจตนาเล็งเห็นผลในแง่ที่ว่า ถ้าความผิดเกิดขึ้นโดยผู้กระทำเล็งเห็นได้อย่างแน่นอน ผลที่เกิดขึ้นถือว่าเป็นเจตนาเล็งเห็นผล แต่ถ้าผู้กระทำเพียงคาดหมายว่าผลอาจจะเกิดโดยไม่แน่ใจว่าจะเกิดก็เป็นประมาทโดยรู้ตัว⁷ ซึ่งหากพิจารณาการกระทำของผู้ให้เข้าชื่อในการนำทรัพย์สินที่เข้าชื่อไปโดยผลการ เห็นได้แจ้งชัดว่ามีส่วนประกอบด้าน Mens Rea ในความผิดฐานลักทรัพย์ครบถ้วน

ในระบบ Civil Law การวินิจฉัยความผิดต้องประกอบด้วย ข้อสาระสำคัญ 3 ประการคือ การกระทำนั้นครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ เป็นการกระทำที่เป็นความผิด และเป็นการกระทำที่มีความชั่ว ซึ่งในส่วนของ การกระทำที่เป็นความผิด หมายถึงเรื่องที่ถูกกฎหมายเห็นไม่สมควรเกี่ยวกับการกระทำที่ทุกคนในสังคมมีหน้าที่ประพฤติดีประพฤดิชอบ อันเป็นศีลธรรมหรือจริยธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคม ส่วนการกระทำที่มีความชั่ว หมายถึง การกระทำที่สังคมตำหนิได้⁸ จะเห็นว่ากรณีที่ผู้ให้เข้าชื่อนำทรัพย์สินไปโดยผลการ เป็นการกระทำที่สังคมตำหนิได้ เป็นการฝ่าฝืนศีลธรรม หรือจริยธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมแล้ว

---

⁷แสวง บุญเฉลิมวิภาส, "ปัญหาเจตนาในกฎหมายอาญา, " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524, หน้า 50-51.

⁸คณิต ฌ นคร, ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการ เข้าใจ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2535), หน้า 249-250.

ดังนั้นจะเห็นว่าไม่ว่าจะเป็นระบบ Common Law หรือระบบ Civil Law ก็ตาม การกระทำที่ผู้ให้เข้าชื้อนำทรัพย์สินไปโดยผลการเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบภายในที่กฎหมายอาญากำหนดแล้ว และการกระทำของผู้ให้เข้าชื้อดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำมีจิตใจชั่วร้าย ทำให้ผู้เข้าชื้อและสังคมเสียหายเท่า ๆ กับการที่บุคคลอื่นนำทรัพย์สินไปโดยผลการ แต่ผู้ให้เข้าชื้อไม่มีความผิดทางอาญาขณะบุคคลอื่นนั้นจะมีความผิดทางอาญา และหากบัญญัติให้การกระทำของผู้ให้เข้าชื้อดังกล่าว เป็นความผิดอาญาแล้ว ก็ไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษด้วยประการต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมให้คู่สัญญาปฏิบัติต่อกันโดยสุจริตส่งผลดีต่อระบบสังคม

3) เหตุผลและความจำเป็นทางด้านการเมืองการปกครอง ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองโดยยึดหลักนิติรัฐ คือยึดกฎหมายเป็นใหญ่ ดังนั้นหากไม่มีกฎหมายห้ามไว้ ประชาชนมีสิทธิจะทำอย่างไรก็ได้แม้การกระทำนั้นจะก่อให้เกิดผลร้ายแรงอย่างไรรัฐหรือองค์กรจะเข้าไปเกี่ยวข้องไม่ได้ หลักการดังกล่าวได้รับการรับรองโดยกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายลำดับรอง โดยเฉพาะตามมาตรา 2 ประมวลกฎหมายอาญา การกระทำใดจะเป็นสิ่งที่กฎหมายห้ามย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายทางกฎหมายของรัฐ ซึ่งแบ่งเป็นนโยบายทางแพ่งเป็นเรื่องการกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนต่อเอกชน เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงตายจึงมีวัตถุประสงค์ในการชดเชย หรือเยียวยาความเสียหาย หรือแก้ไขให้กลับคืนดุจเดิม ส่วนนโยบายทางอาญามีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสังคมและรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม การกระทำของผู้ให้เข้าชื้อในการนำทรัพย์สินที่ผู้ให้เข้าชื้อไปก่อให้เกิดความเสียหายทางทรัพย์สินแก่ผู้เข้าชื้อ และมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคมจึงสมควรมีโทษทางอาญา แต่เมื่อไม่มีกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ ย่อมอาศัยการตีความหรือนำบทใกล้เคียงอย่างยิงมาบังคับใช้ไม่ได้

2. ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติควบคุมการเข้าซื้อสินค้า

โดยกระทรวงพาณิชย์ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติควบคุมการเข้าซื้อ พ.ศ.... (ดูภาคผนวก) จะแก้ไขข้อขัดข้องของสัญญาเข้าซื้อซึ่งมีบทกำหนดโทษทางอาญาด้วย จึงสมควรนำมาวิเคราะห์พร้อมเสนอแนวทางแก้ไขด้วย

พระราชบัญญัติควบคุมการเข้าซื้อสินค้า พ.ศ.... ดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

1) กำหนดให้การประกอบธุรกิจเข้าซื้อ ต้องได้รับใบอนุญาตให้ประกอบการจากเจ้าพนักงานก่อน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้ระบุว่าทรัพย์สินใดบ้างที่จะให้เข้าซื้อได้ ฉะนั้นทรัพย์สินทุกประเภทให้เข้าซื้อได้ แต่ตามกฎหมายที่จะบัญญัติขึ้นใหม่ต้องกำหนดเฉพาะสินค้าบางประเภทที่เกี่ยวข้องกับภาวะเศรษฐกิจ ซึ่งตามร่างพระราชบัญญัติควบคุมการเข้าซื้อสินค้า พ.ศ.... มาตรา 4 กำหนดเฉพาะการเข้าซื้อสิ่งหาริมทรัพย์ที่รัฐมนตรีได้ประกาศเป็นสินค้าควบคุมซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญดังกล่าวและการเข้าซื้อตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้หมายความรวมถึงการซื้อขายผ่อนส่งสินค้าควบคุมที่มีเงื่อนไขว่าผู้ซื้อจะต้องชำระราคาให้ผู้ขายตั้งแต่สองงวดขึ้นไป และกรรมสิทธิ์ในสินค้าควบคุมยังไม่โอนไปยังผู้ซื้อจนกว่าจะชำระราคา เพราะในทางปฏิบัติการซื้อขายผ่อนส่งคือการซื้อขายที่มีเงื่อนไขยังไม่โอนกรรมสิทธิ์จนกว่าจะได้ชำระราคาครบถ้วน จึงมีลักษณะคล้ายคลึงกันมากที่ใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายมีเงื่อนไข สัญญาซื้อขายผ่อนส่ง สัญญาเข้าซื้อ

การที่จะต้องนำระบบใบอนุญาตเข้ามาควบคุม เพราะจะทำให้เจ้าหน้าที่สามารถควบคุม ดูแลการค้า เน้นธุรกิจของผู้ให้เข้าซื้อได้อย่างทั่วถึง นับแต่เริ่มขอรับใบอนุญาตนำเอาปัจจัยที่แสดงถึงพฤติการณ์เอาเปรียบ หรือการกระทำโดยเจตนาทุจริตของผู้ให้เข้าซื้อมาใช้พิจารณาในออกใบอนุญาตให้ พัก หรือเพิกถอนใบอนุญาตเสีย

2) กำหนดวิธีการคุ้มครองผู้เข้าซื้อ ตั้งแต่วิธีเสนอและการโฆษณา ชักชวนให้ประชาชนเข้าซื้อสินค้า การคิดดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเข้าซื้อแบบและข้อความในสัญญาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญา เช่นการบอกเลิก

สัญญา การยึดสินค้าคืน การประเมินราคาสินค้า การชดเชยค่าเสียหายและการเรียกเก็บปรับเมื่อมีการผิดสัญญา

การที่ต้องกำหนดวิธีการตั้งแต่การเสนอสินค้าจนถึงการเลิกสัญญาหรือผิดสัญญา เนื่องจากเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้เข้าซื้อที่ขาดความระมัดระวังเสียหาย และเพื่อมิให้ผู้ให้เข้าซื้อกำหนดข้อสัญญาไม่เป็นธรรมต่างๆ อันจะทำให้ผู้ให้เข้าซื้อได้ทรัพย์สินที่ให้เข้าซื้อกลับคืน และได้รับผลประโยชน์อันเกินสมควรแก่ความเสียหายที่ได้รับซึ่ง ตามร่างพระราชบัญญัติควบคุมสินค้าเข้าซื้อพ.ศ. . . . ได้มีบทบัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้แล้ว เช่น มาตรา 26 กำหนดรายการในสัญญาเข้าซื้อว่าจะต้องมีรายการอะไร ซึ่งจะต้องส่งให้นายทะเบียนตรวจสอบก่อนตามมาตรา 27 หากฝ่าฝืนมีโทษตามมาตรา 52 ซึ่งเป็นโทษจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ

3) กำหนดให้ผู้เข้าซื้อที่มีสิทธิร้องขอความเป็นธรรมต่อเจ้าหน้าที่ได้เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมเกี่ยวกับการเข้าซื้อ

การกำหนดให้ต้องให้มีการร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ได้นั้น จะเป็นการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบวิธีการดำเนินธุรกิจของผู้ให้เข้าซื้อว่าเป็นอย่างไร และเป็นการระงับข้อพิพาทขั้นต้นโดยมิต้องมีการฟ้องคดีต่อศาล การที่ผู้ให้เข้าซื้อนำทรัพย์สินไป หากผู้เข้าซื้อเห็นว่าไม่เป็นธรรมแก่ตน ย่อมร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ อันจะเป็นหนทางที่ทำให้ผู้เข้าซื้อได้รับความเป็นธรรม โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งจะทำให้ผู้เข้าซื้อไม่ต้องเสียทั้งเงินและเวลาได้ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติควบคุมการเข้าซื้อดังกล่าว มีบทบัญญัติรองรับไว้ในมาตรา 49

4) กำหนดวิธีการควบคุมการเข้าซื้อ เพื่อความเป็นธรรมและเป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศ เช่น กำหนดอัตราดอกเบี้ย เงินงวดที่ต้องชำระ ระยะเวลาผ่อนชำระ

เพื่อมิให้ผู้เข้าซื้อล้มเหลวทางเศรษฐกิจ เนื่องจากความต้องการขายสินค้าของผู้ให้เข้าซื้อให้ได้มากที่สุดและได้กำไรมากกว่า จึงหาวิธีจูงใจผู้ซื้อโดยการกำหนดเงื่อนไขของสัญญา ในทางที่ผู้เข้าซื้อสามารถเข้าทำสัญญาได้ เช่น เงินดาวน์ต่ำ ผ่อนชำระนาน ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ผู้เข้าซื้อซื้อสินค้าเกินความจำเป็น ซึ่งร่างพระราชบัญญัติควบคุมการเข้าซื้อดังกล่าว มีบทบัญญัติรองรับไว้ในมาตรา 18 และมาตรา 40 - 43

5) กำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัตินี้มีความผิดทางอาญากล่าวคือ มีทั้งโทษจำคุก หรือโทษปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายฉบับแรกที่ทำให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหาร เข้ามาแทรกแซงการทำสัญญาของเอกชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวางมาตรการมิให้ผู้ให้เข้าซื้อที่มีอำนาจต่อรองเหนือกว่ากำหนดข้อสัญญาที่เป็นการเอาเปรียบ แต่ร่างพระราชบัญญัตินี้ มิได้กำหนดขั้นตอนการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารไว้อย่าง แจ่มชัดจึงอาจทำให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจโดยมิชอบ

มาตรการในกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้เข้าซื้อ

1. มาตรการทางกฎหมายอาญา

1.1 ความผิดฐานฉ้อโกงในประเทศอังกฤษและเยอรมัน

The Theft Act, 1968 ของอังกฤษบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงไว้ใน มาตรา 15 และให้คำจำกัดความว่า "deception" หมายความว่า ความรวมถึงการ หลอกลวงเกี่ยวกับเจตนาในปัจจุบันด้วย¹⁰ จึงทำให้การให้คำมั่นเป็นความผิดฐาน นี้เช่นเดียวกับมาตรา 263 ประมวลกฎหมายเยอรมันใช้คำว่า "หลอกลวง บิดเบือนหรือปกปิดข้อความจริง" ซึ่งพิจารณาประกอบกับตำรากฎหมายเยอรมัน และคำพิพากษาของศาลฎีกาถือว่าความที่คิดในใจก็เป็นข้อความเท็จ ดังนั้นการ หลอกลวงโดยการแสดงข้อเท็จจริงโดยมีเจตนาขณะนั้นไม่ตรงกับการกระทำที่เขา อาจจะทำในอนาคตเพื่อให้ได้ทรัพย์สินมาจากการหลอกลวง อันเป็นการให้คำมั่นอัน เป็นเท็จจึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกง

การที่กฎหมายกำหนดให้การให้คำมั่นอันเป็นเท็จมีความผิดฐานฉ้อโกง ทำให้ผู้ให้เข้าซื้อที่ไม่มีเจตนาจะโอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้เข้าซื้อ เมื่อผู้เข้าซื้อชำระเงิน ครบถ้วน แต่ทำสัญญาเข้าซื้อเพื่อต้องการได้รับเงินที่ผ่อนชำระ มีความผิดฐาน ฉ้อโกง

ข้อดี ของการให้คำมั่นอันเป็นเท็จเป็นความผิดฐานฉ้อโกงมีดังนี้

- 1) การแสดงข้อความเท็จในเรื่องฉ้อโกงต้องเป็นการแสดงเท็จให้ข้อเท็จจริงที่มีอยู่ (existing fact) แต่การให้คำมั่นเป็นเท็จก็เป็นการแสดงเท็จในข้อเท็จจริงที่มีอยู่อย่างหนึ่ง เพราะคำมั่นก็เป็นการยืนยันเจตนาว่าจะปฏิบัติตามเจตนาเป็นข้อเท็จจริง อันเป็นภัยแก่ผู้สุจริตและสังคม ดังนั้นการให้คำมั่นเป็นเท็จเป็นความผิดฐานฉ้อโกง จะเป็นการป้องกันบุคคลทั่วไปให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำผิด เพราะเป็นความผิดและมีโทษอาญา
- 2) เพื่อไม่ให้เกิดการลักลั่นในการลงโทษทางอาญา เพราะการให้คำมั่นเป็นเท็จเป็นการหลอกลวงอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำมีจิตใจชั่วร้ายและทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายต่างๆ กับการหลอกลวงในความผิดฐานฉ้อโกง จึงควรถูกลงโทษทางอาญาเช่นเดียวกับความผิดฐานฉ้อโกง
- 3) เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้ที่จะเข้ารับคำมั่นในที่นี้คือ ผู้เข้าซื้อ มีความสบายใจและเชื่อมั่นว่าผู้ให้คำมั่นจะปฏิบัติตามคำมั่น โดยผู้ให้เข้าซื้อจะโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้

ข้อเสีย

การพิสูจน์เจตนาเป็นเรื่องยาก อาจทำให้การดำเนินธุรกิจของลูกหนี้ (นักธุรกิจ) ชลุกชลักและเป็นอันตราย เพราะอาจถูกลงโทษทางอาญา แม้ว่าตั้งใจจะปฏิบัติตามสัญญาแต่แรก แต่ต่อมาไม่สามารถชำระหนี้ได้ จึงปฏิบัติผิดสัญญาเรื่องนี้ เห็นว่าการพิสูจน์เจตนาในเรื่องการให้คำมั่นไม่ใช่เรื่องยากกว่ากรณีการกระทำความผิดอาญาอื่นๆ ซึ่งโจทก์จะต้องนำสืบถึงเจตนาในการกระทำ

°Section 15(4) For purposes of this "deception" mean by deception (whether deliberate or reckless) by words or conduct as to fact or as to law, including a deception as to the present intention of the person using the deception or any other person.

ของจำเลย และต้องพิสูจน์ให้ปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง ดังนั้น จึงมีโอกาสน้อยมากที่ลูกหนี้ที่ตั้งใจจะปฏิบัติตามสัญญาโดยซื่อสัตย์จะตกเป็นผู้กระทำผิดตามคำพิพากษาได้

กล่าวโดยสรุปประเทศอังกฤษพัฒนากฎหมายเฉพาะชั้นคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งรวมถึงผู้เช่าซื้อเพื่อให้ได้รับความเป็นธรรม ทั้งนี้ได้พิจารณาถึงผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ จนถึงขั้นที่รัฐเข้าไปแทรกแซงธุรกิจการเช่าซื้อตามสมควรแก่การพาณิชย์กรรมและการค้าที่เป็นธรรม โดยมีการนำระบบใบอนุญาตมาให้และโทษที่นำมาใช้ก็เป็นโทษปรับทางอาญา ในส่วนบทบัญญัติกฎหมายทั่วไปก็ยอมรับการให้ค้ำประกันเป็นเท็จซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้กระทำมีจิตใจชั่วร้าย เป็นความผิดฐานฉ้อโกงเช่นเดียวกับประเทศเยอรมันเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศอังกฤษและเยอรมันให้ความสำคัญต่อการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิในทรัพย์สินที่กระทำโดยจิตใจชั่วร้าย และผลกระทบกระเทือนต่อสังคมว่าสมควรต้องลงโทษทางอาญา

1.2 การคืนทรัพย์สินที่ถูกริบ

1.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งการริบทรัพย์สินเป็น 2 ประเภท คือ การริบทรัพย์สินทางแพ่ง และการริบทรัพย์สินทางอาญา

1.2.1.1 การริบทรัพย์สินทางแพ่ง

กฎหมายจะไม่คำนึงถึงว่า ใครเป็นเจ้าของหากมีการใช้ทรัพย์สินในการกระทำผิด ทรัพย์สินนั้นต้องถูกริบและเจ้าของจะมีสิทธิขอคืนของกลางเมื่อ "มิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิด" ซึ่ง "การรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิด" มีขอบเขตกว้างขวางมากไม่จำกัดเฉพาะตัวการร่วมหรือผู้สนับสนุนเท่านั้น จากคำพิพากษาของศาลสูงสหรัฐในคดี Calero Toledo v. Pearson Yacht

Leasing Co., 416 u.s. 663 วางหลักไว้ว่าบุคคลที่สามซึ่งสุจริตได้กระทำการต่าง ๆ อันสมควรเพื่อมิให้เกิดการกระทำผิด จึงจะสามารถใช้เป็นข้ออ้างเพื่อขอคืนของกลางได้ตามนัยคำพิพากษาในคดีนี้ก็คือ เจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่ที่จะต้องระมัดระวังในการใช้ทรัพย์สิน จึงมีหน้าที่จะต้องพิสูจน์ว่าได้กระทำตามสมควร

การริบทรัพย์สินทางแพ่งดังกล่าวนี้มีข้อดีและข้อเสียดังนี้

ข้อดี ทำให้เจ้าของทรัพย์สินเข้ามาร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ในการดูแลรักษาความปลอดภัยของสังคม

ข้อเสีย ทำให้บุคคลที่สามผู้สุจริตถูกลงโทษในการกระทำที่เขาไม่ใช่ผู้กระทำความผิดและตามความเป็นจริงแล้วความระมัดระวังของบุคคลทุกคนย่อมไม่เท่ากัน การให้บุคคลที่สามผู้สุจริตต้องเสียหายเพื่อสังคมฝ่ายเดียว ในกรณีนี้ย่อมไม่เป็นธรรมควรสร้างดุลการคุ้มครองระหว่างสังคมและปัจเจกชน

1.2.1.2 การริบทรัพย์สินทางอาญา

ทรัพย์สินที่ริบจะต้องเป็นทรัพย์สินของผู้กระทำผิดเท่านั้น และทรัพย์สินนั้นจะตกเป็นของรัฐตั้งแต่มีการกระทำผิด ในกรณีที่ทรัพย์สินเป็นของบุคคลภายนอกที่รับโอนมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน และขณะที่รับโอนไม่มีเหตุเชื่อว่าทรัพย์สินนั้นอยู่ในข่ายริบทรัพย์สิน (21 U.S.C. มาตรา 853 (c)) บุคคลภายนอกมีสิทธิขอคืนของกลาง

การริบทรัพย์สินทางอาญาดังกล่าวนี้มีข้อดีและข้อเสียดังนี้

ข้อดี ทำให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษ

ข้อเสีย การเป็นเจ้าของมิได้กล่าวถึงส่วนได้เสียที่แท้จริงเหนือทรัพย์สินตามความเป็นจริง ทำให้ผู้มีสิทธิขอคืนของกลางได้ทรัพย์สินไปเกินกว่าราคาที่ตนมีส่วนได้เสียอยู่จริง

1.2.2 ประเทศเยอรมัน

การริบทรัพย์ในประเทศเยอรมันมีวัตถุประสงค์แบ่งได้ 2 ประการคือ

1) การริบทรัพย์ที่เป็นโทษ หรือเสมือนลงโทษ ถ้าการริบทรัพย์นั้น
ค่านึงถึงการกระทำของบุคคลในอดีต

2) การริบทรัพย์ที่เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย ถ้าการริบทรัพย์
นั้นไม่ค่านึงถึงการกระทำของบุคคล แต่เพื่อป้องกันอันตรายแก่สังคม

จากลักษณะดังกล่าวทำให้การริบทรัพย์ของประเทศเยอรมัน จึงเป็น
แบบผสม คือเป็น "โทษ" และ "วิธีการเพื่อความปลอดภัย" ดังนั้นในการ
พิจารณาริบทรัพย์ศาลจะต้องค่านึงถึงวัตถุประสงค์ของมาตรการริบทรัพย์ตามที่รัฐ
ประสงค์ในกรณีการริบทรัพย์เป็นการโทษบุคคลภายนอกที่เป็นเจ้าของทรัพย์ในขณะ
มีการกระทำผิด หรือบุคคลอื่นผู้รับโอนโดยสุจริต จะมีสิทธิขอคืนเฉพาะเมื่อ
บุคคลภายนอกไม่รู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหรือผู้รับโอนไม่รู้ว่าทรัพย์นั้นอยู่ใน
ข่ายถูกริบ ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นหลักการเกี่ยวกับการริบทรัพย์ทางอาญาของประเทศ
สหรัฐอเมริกา

หากการริบทรัพย์นั้นเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย ศาลมีอำนาจริบ
ได้เสมอ ถ้าเป็นเรื่องจำเป็น เหมาะสมและได้สัดส่วนกัน การป้องกันภัยอันตราย
แต่บุคคลภายนอกผู้สุจริตมีสิทธิได้รับค่าทดแทน

การริบทรัพย์โดยค่านึงถึงความปลอดภัยของสังคม มีข้อดีข้อเสียดังนี้
ข้อดี

ทำให้ทรัพย์นั้นไม่ถูกใช้ในการกระทำผิดอีก เป็นการข่มขู่ให้เกิดความ
เกรงกลัวกฎหมายยังผลให้มาตรการป้องกันสังคมมีประสิทธิภาพ

ข้อเสีย

ทำให้บุคคลภายนอกเจ้าของทรัพย์ผู้สุจริต ได้รับผลกระทบจากการกระทำ
ผิดของผู้อื่น เสมือนเขาถูกลงโทษจากการกระทำผิด แต่กฎหมายเยอรมันได้
บัญญัติทางแก้ไข คือให้บุคคลภายนอกที่สุจริตได้รับค่าทดแทนความเสียหาย

จากการศึกษามาตรการค้ำประกันของกลางของประเทศสหรัฐและเยอรมันดังกล่าวจะเห็นว่ามาตรการค้ำประกันของกลางซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ให้เข้าชื่อของประเทศไทยยังคุ้มครองผู้เข้าชื่อและสังคมไม่เพียงพอ จึงเห็นควรเสนอแนวทางเพิ่มเติมดังนี้

(2.1) กำหนดให้เจ้าของผู้มีสิทธิขอค้ำประกันของกลาง หมายถึง ผู้มีส่วนได้เสียแท้จริงเหนือทรัพย์สินของกลางและขอค้ำประกันของกลาง ได้เท่ากับส่วนได้เสียที่มีอยู่ในขณะร้องขอค้ำประกันของกลาง

เมื่อพิจารณาถึงด้านความเป็นธรรม ผู้มีสิทธิได้รับทรัพย์สินของกลางคืนไม่ควรได้รับทรัพย์สินไปเกินจำนวนที่ตนมีส่วนได้เสีย ซึ่งจะทำให้ผลประโยชน์ที่ควรได้จากโทษริบทรัพย์สินไม่เสียไป

(2.2) กำหนดให้ศาลพิจารณาดูว่าโทษริบทรัพย์สินนั้น เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยอันเป็นมาตรการเพื่อป้องกันสังคมหรือไม่ หากเป็นมาตรการเพื่อป้องกันสังคมแล้วไม่ควรให้มีการค้ำประกันของกลาง แต่ให้เจ้าของผู้สุจริตมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน

ผลประโยชน์ของส่วนรวมย่อมอยู่เหนือผลประโยชน์ของเอกชน แต่ควรสร้างดุลยภาพเป็นธรรมระหว่างสังคมกับปัจเจกชน เมื่อเอกชนรับภาระของสังคมเกินสมควรกำหนดให้ค่าทดแทน

2. มาตรการทางกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกที่คิดค้นสัญญาเข้าชื่อมาใช้บังคับเพราะผู้ขายต้องการเลี่ยงกฎหมาย The Factors Acts (1889) มาตรา 9 ซึ่งผู้ซื้อที่ครอบครองทรัพย์สินอยู่ แต่ยังไม่ชำระราคาไม่ครบทุกงวด (กรรมสิทธิ์ในสินค้ายังเป็นของผู้ขาย) สามารถโอนการครอบครองไปยังบุคคลที่สามที่สุจริต และ

เสียค่าตอบแทนได้ทำให้ผู้ขายสินค้าเสียหาย¹⁰ เมื่อสัญญาเช่าซื้อไม่ได้เกิดจาก
 ทฤษฎีเพื่อความเป็นธรรมของสังคมเป็นหลัก ดังนั้นจึงเกิดปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับ
 การคุ้มครองผู้เช่าซื้อ อันเนื่องมาจากสิทธิหน้าที่คู่สัญญาสามารถตกลงกันเองได้
 ตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) ซึ่งผู้ให้เช่าซื้อ
 จะเป็นฝ่ายได้เปรียบ ทั้งในปัจจุบันสัญญาเช่าซื้อ มีลักษณะเป็นสัญญาที่เป็นแบบ
 ฟอรัมหรือที่เรียกว่า "สัญญามาตรฐาน" ทำให้ผู้เช่าซื้อที่เป็นผู้เสียเปรียบทาง
 เศรษฐกิจไม่มีโอกาสโต้แย้งข้อสัญญา ฝ่ายตุลาการและฝ่ายนิติบัญญัติของประเทศ
 อังกฤษเห็นการถูกเอารัดเอาเปรียบของผู้เช่าซื้อจึงตรา The Consumer
 Credit Act, 1974 ออกมาบังคับใช้ ซึ่งเนื้อหาของพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้
 ในวิทยานิพนธ์นี้จะกล่าวเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้เช่าซื้อ กล่าวคือ

The Consumer Credit Act, 1974 ถือเป็นสาระสำคัญของสัญญา
 มากกว่ารูปแบบจึงได้นำเอาสัญญาเช่าซื้อ สัญญาซื้อขายมีเงื่อนไข (Condition
 Sale Agreement) และสัญญาซื้อขายผ่อนส่ง จำนวนเงินเชื่อไม่เกิน 5,000
 ปอนด์ และผู้ซื้อซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาอยู่ใต้สัญญาซื้อขายมีเงื่อนไข โดยให้
 ผู้ประกอบธุรกิจทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวจะต้องขอใบอนุญาต จากฝ่ายบริหาร คือ
 Director General of Fair Trading ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า "Director
 General" ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่พิจารณาออกใบอนุญาต พัก หรือเพิกถอน
 ใบอนุญาต และคอยสอดส่องดูแลพฤติกรรมมิให้ผู้ให้เช่าซื้อฝ่าฝืนบทบัญญัติคุ้มครอง
 ผู้บริโภค ดังนั้น จะเห็นว่าหลักการของระบบใบอนุญาตตามกฎหมายนี้มีเหตุผล
 4 ประการ คือ¹¹

---

¹⁰ นิทรา นัยโกวิท, "การคุ้มครองผู้บริโภคในการทำสัญญาเช่าซื้อ,"
 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 23.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

- 1) มีผู้เข้าซื้อหรือผู้ซื้อสินค้าเงินผ่อนจำนวนมากไม่ทราบสิทธิทางกฎหมายของตน เพราะผู้ประกอบการบิดเบือน หลอกลวงหรือขาดความรู้ เมื่อผู้ให้เข้าซื้อหรือผู้ขายฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติต่าง ๆ จึงสมควรที่ฝ่ายบริหารจะเข้าสอดส่องพฤติกรรมของผู้ให้เข้าซื้อ
- 2) ในบางกรณีการลงโทษปรับแต่เพียงอย่างเดียวนั้น ผู้ให้เข้าซื้อไม่เกรงกลัว เพราะการฝ่าฝืนกฎหมายนั้นได้กำไรมากกว่าขาดทุน ทั้งนี้เพราะโดยปกติการเอาผิดเอาเปรียบผู้เข้าซื้อหรือผู้บริโภคอย่างไม่เป็นธรรมนั้น ย่อมได้กำไรมากจนค่าปรับถือได้ว่าเป็นเพียงการเสียภาษีเล็กน้อย ๆ
- 3) อำนาจสั่งพักหรือถอนใบอนุญาต ย่อมทำให้ผู้ประกอบการในวันเกรง และทำให้การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ลดน้อยลงมาก
- 4) การที่รัฐมีหน่วยงานรับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง ทำให้สามารถแสวงหาข้อมูลเพื่อกำหนดนโยบายในอนาคต และมีโอกาสรับเรื่องราวร้องทุกข์ และให้คำแนะนำแก่ประชาชน ตลอดจนรวบรวมความเห็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปกฎหมายในอนาคตได้เป็นอย่างดี

มาตรา 25 The Consumer Credit Act, 1974 ได้กำหนดปัจจัยสำคัญที่เจ้าหน้าที่ของ Director General ที่ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะนำมาพิจารณากรณีผู้เข้าซื้อนำทรัพย์สินที่เข้าซื้อไป เนื่องจากแสดงให้เห็นว่า กฎหมายต้องการควบคุมมิให้ผู้มีพฤติกรรมเอาผิดเอาเปรียบมาเกี่ยวข้องกับสัญญาประเภทนี้ คือ

- (1) ผู้ขอรับใบอนุญาตได้เคยกระทำในด้านฉ้อฉลทางการค้า หรือทำลายความสงบเรียบร้อยหรือไม่
- (2) ผู้ขอรับใบอนุญาตเคยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ หรือเคยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติอื่นอันเกี่ยวกับการให้บริการสินเชื่อหรือไม่
- (3) ผู้ขอรับใบอนุญาตเคยประกอบธุรกิจอื่นใดที่ไม่เป็นธรรมเอาเปรียบผู้อื่นหรือไม่

หากอธิบดีของสำนักงาน Director General พิจารณาค่าขอแล้ว เห็นควรออกใบอนุญาตให้ก็ให้ปฏิบัติการตามนั้น แต่ถ้าหากเห็นว่าไม่ควรออกใบอนุญาตให้ หรือสงสัยว่าจะออกใบอนุญาตดีหรือไม่ ต้องปฏิบัติตามมาตรา 27 คือ ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอรับใบอนุญาตทราบ โดยในหนังสือต้องมีรายการ ดังนี้ คือ

- (1) ต้องให้เหตุผลว่าทำไมจึงมีความเห็นว่า ไม่ควรออกใบอนุญาต ซึ่งเหตุผลนั้นต้องเหมาะสมและพอเพียง
- (2) ต้องมีหนังสือเชิญให้ผู้ขอใบอนุญาตมาแถลงแสดงเหตุผล การแถลงแสดงเหตุผลให้ทำตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 34 ที่กำหนดไว้ว่า ผู้ขอรับใบอนุญาตจะต้องมาชี้แจงเหตุผลภายใน 21 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งเป็นหนังสือ ค่าชี้แจงนั้นอาจทำเป็นหนังสือ หรืออาจจะมาให้ถ้อยคำด้วยตนเองได้ ซึ่งตามมาตรา 34 (2) ให้ Director General พิจารณาค่าแถลงอย่างถี่ถ้วนแล้ว แจ้งคำวินิจฉัยเป็นหนังสือให้ผู้ขอใบอนุญาตทราบโดยไม่ชักช้าตามมาตรา 34 (3)

การสั่งพักและการเพิกถอนใบอนุญาต การสั่งพักและการเพิกถอนใบอนุญาตนี้ เป็นมาตรการอย่างรุนแรงใช้ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค การใช้อำนาจของฝ่ายบริหารในการนี้ต้องมีหลักเกณฑ์ที่เป็นธรรม เป็นแนวทางให้ปฏิบัติดังนี้

- (1) พนักงานเจ้าหน้าที่ จะต้อง มีพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบอย่างแน่นชัดเสียก่อนว่า ได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายเกิดขึ้นจริง การตรวจสอบนั้นจะมีผลก็ต่อเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจสอบมากพอสมควร อำนาจนี้ไม่เฉพาะตรวจเอกสารหรือสินค้าเท่านั้น แต่ต้องมีอำนาจยึดและอายัดด้วย และอำนาจทดสอบอื่น ๆ ที่จำเป็นก็ต้องมีด้วย ในขณะเดียวกันก็ต้องมีบทบัญญัติให้ค่าสินไหมทดแทนแก่เอกชนในกรณีที่เจ้าหน้าที่ทำ ความเสียหายเกิดขึ้น
- (2) จะต้อง มีองค์กรรับเรื่องราวร้องทุกข์
- (3) ก่อนสั่งพักหรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตนั้น ผู้ออกคำสั่งต้องทำตามหลัก audi alterem partem

(4) ในกรณีสั่งพักใบอนุญาตนั้น ควรให้สิทธิแก่ผู้ถูกสั่งพักใบอนุญาตยื่นคำขอให้อธิบดีพิจารณาทบทวนคำสั่งพักใบอนุญาตได้ การพิจารณาคำขอให้เป็นไปตามหลัก *audi alterem partem*¹²

(5) ในกรณีมีคำสั่งพักใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต อธิบดีควรมีอำนาจสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตคนเดิมปฏิบัติตามนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ ที่ได้ทำไว้ก่อนมีคำสั่งพักหรือเพิกถอนใบอนุญาตได้

The Consumer Credit Act, 1974 ได้นำหลักเกณฑ์ทั้ง 5 นี้มาบัญญัติไว้อย่างชัดเจนมากในมาตรา 162 -164 และมาตรา 32-33 กล่าวคือ มาตรา 162 บัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานเพื่อตรวจสอบเอกสารและสินค้า มีอำนาจทดสอบสินค้า มีอำนาจยึดและอายัดเอกสารและสินค้านี้ดังกล่าว มาตรา 164 บัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่เข้าซื้อสินค้าเพื่อไปทดสอบและให้ถือว่าการเข้าซื้อดังกล่าว เจ้าหน้าที่มีฐานะเป็นเอกชนคนหนึ่ง และศาลจะต้องยอมรับข้อเท็จจริงนี้ไว้เป็นพยานหลักฐาน มาตรา 163 บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าเสียหาย หากการทดสอบทำให้เกิดความเสียหายในตัวสินค้า เว้นแต่ผู้ขอรับใบอนุญาตถูกลงโทษตามกฎหมายนี้ มาตรา 32 และ 33 เป็นเรื่องการพิจารณาและสั่งใบอนุญาต

นอกจากนี้ The Consumer Credit Act, 1974 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการครอบครองของผู้เข้าซื้อสินค้าในกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

---

¹² หลักนัยหมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลใดที่มีอำนาจตามกฎหมายและการใช้อำนาจของตนนั้นอาจกระทบกระทั่งสิทธิ เสรีภาพ ทรัพย์สิน ชีวิตร่างกายของบุคคลอื่นนั้น ก่อนใช้อำนาจสั่งการจะต้องให้โอกาสแก่ผู้ที่อาจจะเสียหายเพราะการใช้อำนาจดังกล่าวมาชี้แจงแสดงเหตุผล

2.1 กรณีผู้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญา

เมื่อผู้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญา ผู้เช่าซื้อต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อคืนแก่ผู้ให้เช่าซื้อ

1) การบอกเลิกสัญญาภายใต้ระยะ Cooling - off Peroid ตาม The Consumer Credit Act, 1974 ของอังกฤษ Cooling - off Peroid คือ ระยะการชะลอการมีผลของสัญญาเป็นการให้โอกาสผู้เช่าซื้อได้ทบทวนความต้องการของตนให้ดีและพิจารณาข้อสัญญาอีกครั้ง สัญญาที่จะบอกเลิกได้ภายใต้หลัก Cooling - off Period มีองค์ประกอบ ดังนี้

(1) มีการเจรจาล่วงหน้าระหว่างลูกหนี้ (ในวิทยานิพนธ์นี้คือผู้เช่าซื้อ) และผู้เจรจา หรือตัวแทนผู้เจรจา โดยปกติ คือผู้ขาย (ในวิทยานิพนธ์นี้คือ ผู้ให้เช่าซื้อ) .

(2) การเจรจาได้กระทำต่อหน้าลูกหนี้

(3) ข้อตกลงต้องไม่เกี่ยวกับการซื้อขายที่ดิน หรือให้ประกันการซื้อขายที่ดิน

(4) ลูกหนี้ได้ลงลายมือชื่อในสัญญายังไม่สมบูรณ์ (Unexecuted Agreement) ณ สถานที่อื่นที่ไม่ใช่สถานที่ประกอบกิจการค้าของเจ้าหนี้ คือผู้ให้เช่าซื้อ หรือผู้เจรจา ตัวอย่างเช่น สัญญาเช่าซื้อที่ผู้เช่าซื้อลงลายมือชื่อ ณ สถานที่ประกอบการค้าของผู้ให้เช่าซื้อ ถือว่าเป็นสัญญาที่บอกเลิกไม่ได้ แต่ถ้านำตัวสัญญากลับบ้าน และลงลายมือชื่อแล้วจึงส่งกลับไปให้ผู้ขาย เช่นนี้ ถือว่าสัญญาดังกล่าวบอกเลิกได้

หากผู้เช่าซื้อได้บอกเลิกสัญญาในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ คือผู้เช่าซื้ออาจบอกเลิกสัญญาได้ เริ่มนับตั้งแต่วันที่ได้ลงลายมือชื่อในสัญญาไปจนถึงวันที่ผู้เช่าซื้อได้รับสำเนาสัญญาเช่าซื้อจากผู้ให้เช่าซื้อบวกกันอีก 5 วัน และถ้าเจ้าหนี้ (ผู้ให้เช่าซื้อ) ไม่ส่งสำเนาของสัญญาที่สมบูรณ์ หรือจัดส่งหลังจากระยะเวลา 7 วัน ตามที่กฎหมายกำหนดผ่านไปแล้ว ก็ถือว่าลูกหนี้ (ผู้เช่าซื้อ) มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ตลอดเวลา จนกว่าศาลพิพากษาให้เป็นคุณแก่ฝ่ายเจ้าหนี้ เมื่อสัญญาเช่าซื้อระงับ เงินที่ผู้เช่าซื้อชำระไปแล้ว ผู้เช่าซื้อเรียกคืนได้เต็มจำนวน

อย่างไรก็ดี ผู้เช่าซื้อที่มีหน้าที่ต้องเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นด้วยความระมัดระวัง เช่น วิกฤษณ จะพึงกระทำ และมีหน้าที่จัดเตรียมทรัพย์สินเพื่อสะดวกในการนำกลับคืนมาของ ฝ่ายผู้ให้เช่าซื้อ ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนต่อฝ่ายผู้เช่าซื้อที่จะนำทรัพย์สินส่งคืน ผู้ให้เช่าซื้อเอง โดยเสียค่าใช้จ่ายของตนเอง หน้าที่ของลูกหนี้ในอันที่จะต้อง เก็บรักษาทรัพย์สินไว้ เพื่อรอให้ผู้ให้เช่าซื้อมาเอาคืนไป ภายในกำหนดเวลา 21 วัน นับแต่วันที่ผู้เช่าซื้อได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา

2) การบอกเลิกสัญญาในภายหลังระยะ Cooling-off Period แล้วสัญญาเช่าซื้อผู้เช่าซื้อจะบอกเลิกสัญญาในเวลาใดเวลาหนึ่งก็ได้ เป็นสิทธิของผู้เช่าซื้อและจะต้องส่งมอบทรัพย์สินที่เช่าซื้อคืนแก่ผู้ให้เช่าซื้อด้วย โดยเสียค่าใช้จ่าย ของผู้เช่าซื้อเอง แต่ปัญหาที่เกิดจากการเลิกสัญญาในกรณีนี้ คือราคาทรัพย์สินที่เช่าซื้อเปลี่ยนไป ถ้าทรัพย์สินนั้นราคาสูงกว่าเดิม ผู้ให้เช่าซื้อได้เปรียบ แต่ในบาง กรณีราคาสินค้าตกต่ำไปมาก ผู้ให้เช่าซื้อจึงมีกระบวนสิทธิ์เรียกเงินจำนวนหนึ่ง เรียกว่า Minimum payment อันเป็นค่าเสียหายอันเกิดจากการบอกเลิกสัญญา ไว้ ซึ่งในเรื่องนี้ The Consumer Credit Act, 1974 มาตรา 10 ได้ วางหลักเกี่ยวกับการระบุนจำนวนเงิน ที่ผู้เช่าซื้อจะต้องชำระให้แก่ผู้ให้เช่าซื้อใน กรณีเลิกสัญญาว่า หากสัญญาไม่ได้กำหนดจำนวนเงินไว้ ก็ให้ผู้เช่าซื้อชำระเงิน จำนวนครึ่งหนึ่งของราคาสินค้าทั้งหมด ซึ่งเกินกว่าจำนวนเงินที่ผู้เช่าซื้อได้ชำระ ไปแล้ว หรือจำนวนเงินที่ผู้เช่าซื้อจะต้องรับผิดชอบบอกเลิกสัญญา และให้อำนาจ ศาลที่จะกำหนดเงินจำนวนน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ หากศาลเห็นว่า จำนวน เงินดังกล่าวพอค่าทดแทนที่ผู้ให้เช่าซื้อจะได้รับเนื่องจากการบอกเลิกสัญญา ศาล จึงอาจกำหนดใหม่แทนจำนวนเงินที่กฎหมายกำหนดไว้ได้

2.2 กรณีผู้ให้เช่าซื้อเลิกสัญญา

The Consumer Credit Act มาตรา 87 และ มาตรา 88 ได้วางหลักเกี่ยวกับการยึดทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อเมื่อมีการผิดสัญญาว่า ให้ผู้ให้เช่าซื้อ มีหนังสือแสดงเจตนาจะยึดทรัพย์สินนั้น ก่อนจะยึดสินค้าคืน ในหนังสือต้องกำหนด

เวลานั้นนอนลงไป แต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันส่งหนังสือ แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร เชื่อว่าได้มีการเคลื่อนย้ายหรือปิดบังสินค้า ทำให้ผู้เข้าซื้อเสียหายก็ไม่จำเป็นต้องมีหนังสือแจ้งไปดังกล่าว แต่หากลูกหนี้ได้รับหนังสือจากเจ้าหนี้แล้วปฏิบัติตามคำเตือนเรื่องผิดสัญญาของเจ้าหนี้ภายในกำหนดแล้ว ถือว่าลูกหนี้ไม่เคยตกเป็นผู้ผิดสัญญาเลย

หลังจากยึดสินค้าแล้ว ผู้ให้เข้าจะต้องมีหนังสือให้ผู้เข้าชำระเงินค้างภายในเวลา 21 วัน ในขณะที่ยังไม่ครบ 21 วันผู้เข้าซื้อจะมีสิทธิขอสินค้าคืน และขอให้สัญญายังคงเป็นไปตามปกติการใช้สิทธินี้เรียกว่า right of reinstatement ผู้เข้าซื้อต้องส่งมอบเงินที่ค้างชำระทั้งหมด รวมทั้งกระทำการแก้ไขที่ตนได้ทำผิดสัญญาตลอดจนชดเชยค่าเสียหายในการยึดทรัพย์แก่ผู้ให้เข้าซื้อ หรือขอซื้อสินค้านั้นโดยชำระเงินทั้งหมดพร้อมทั้งค่าเสียหาย หรือขอให้ขายทรัพย์ที่ยึดนั้นไปให้แก่บุคคลใดตามที่ผู้เข้าซื้อเสนอมาในราคาที่ไม่น้อยกว่าราคาจริงของสินค้านั้น

อย่างไรก็ตามมาตรา 90 (1) ห้ามมิให้เจ้าหนี้ยึดสินค้าที่ได้รับควบคุมครองคืน ในกรณีที่ลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดสัญญาไม่ได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาล และหากลูกหนี้ได้ชำระราคาสินค้านั้นไปจำนวน 1 ใน 3 ของราคาสินค้าทั้งหมดแล้วต่อมาตกเป็นผู้ผิดสัญญาตามมาตรา 173 (3) เจ้าหนี้ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้น จะยึดสินค้าคืนไม่ได้ เว้นแต่ได้รับคำสั่งจากศาล หรือเว้นแต่ลูกหนี้จะให้ความยินยอมให้เจ้าหนี้ยึดสินค้าคืน

ในกรณีที่มีการขายสินค้า (ทรัพย์ที่เข้าซื้อ) แล้ว เงินจากราคาสินค้ารวมกับเงินที่ผ่อนชำระ มากกว่าหรือน้อยกว่าราคาเข้าซื้อ รวมกับค่าเสียหายของผู้ให้เข้าซื้อตาม ตามหลักคอมมอนลอว์ของอังกฤษในคดี *Bridge v. Campbell Discount* (1962) Lord Denning ได้กล่าวไว้เป็น *Obiter Dictum* ว่าผู้เข้าซื้อที่มีสิทธิเรียกเงินส่วนเกินคืนจากผู้ให้เข้าซื้อได้ และในปี ค.ศ. 1967 ในคดี *Snook v. London West Riding Investment Ltd.* (1967) Lord Denning ซึ่งขณะนั้นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ได้กล่าวเป็น *Obiter Dictum* อีกว่าผู้เข้าซื้อที่มีสิทธิเรียกเงินคืน ในกรณีที่เงินสุทธิในการขายสินค้าอาจน้อยกว่าค่าเสียหายที่ผู้ให้เข้าซื้อได้รับ ดังนั้นผู้ให้เข้าซื้อจึงมักจะกำหนดจำนวนเงินที่จะเรียกร้องลงในสัญญาจนเกินกว่าความเสียหายที่ตนได้รับ ในกรณีนี้ศาลได้มีคำ

วินิจฉัยในคดี Cooden Engineering v. Stanford (1952) ว่า Minimum payment นี้ไม่ใช่ค่าเสียหายจริง ๆ ที่กำหนดไว้จึงเป็นโมฆะ ผู้ให้เข้าซื้อต้องปฏิบัติตาม Minimum payment ไม่ได้ และศาลจะคำนวณโดยอาศัยราคาค่าเข้าซื้อสุทธิในคดี Yeoman Credit Ltd. v Waragowski (1961) คิดค่าเสียหายโดยใช้ราคาเข้าซื้อสุทธิลบกับเงินทั้งหมดที่ได้จ่ายไปตามสัญญา รวมทั้งราคาสินค้าที่ยึดไป ผลต่างเท่าใดก็ถือเป็นค่าเสียหาย ในกรณีที่ผู้ให้เข้าซื้อจ่ายในการยึดทรัพย์ ศาลจะเอาเงินค่าเข้าซื้อบวกลงในค่าเสียหายด้วย

ตามที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของอังกฤษ (The Consumer Credit Act, 1974) กำหนดแนวปฏิบัติของคู่สัญญาและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผลดีและผลเสียดังนี้

ข้อดี

1) การใช้ระบบใบอนุญาตในการควบคุมการประกอบกิจการให้ผู้ให้เข้าซื้อคือผู้ให้เข้าซื้อต้องมาขอใบอนุญาต เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขในใบอนุญาต ตลอดจนมีอำนาจสั่งพักและเพิกถอนเมื่อมีการฝ่าฝืนบทคุ้มครองผู้บริโภค เป็นการตัดผู้ให้เข้าซื้อที่เอาเปรียบออกจากธุรกิจการเข้าซื้อเลยทีเดียว

2) ใช้โทษปรับทางอาญาต้องเป็นโทษที่เช่นเดียวกับโทษที่ตราขึ้นตามแนวความคิดของรัฐสวัสดิการอื่น เช่น กฎหมายป้องกันการผูกขาด กฎหมายสิ่งแวดล้อม การลงโทษต้องให้ผลถึงขนาดที่จะเป็นผลต่อเศรษฐกิจของผู้ให้เข้าซื้อคือทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาต่อธุรกิจของผู้ให้เข้าซื้อและการลงโทษสูงปรับสูงเช่นนี้ จะเป็นตัวอย่างทำให้ผู้ให้เข้าซื้ออื่นหลาบจำและไม่กระทำผิดซ้ำ ตามหลักการลงโทษทางอาญา (Deterrent Theory of Criminal Law)

3) มีระบบทบทวนความสมบูรณ์ของกฎหมายตาม The Consumer Credit Act, 1974 การจะให้ใบอนุญาตหรือไม่ตามมาตรา 27 หาก Director General เห็นว่าไม่ควรออกใบอนุญาตหรือสงสัยว่าไม่ควรออกใบอนุญาตต้องทำหนังสือแจ้งให้ผู้ขอรับใบอนุญาตทราบ ซึ่งในหนังสือจะต้องระบุเหตุผลไว้และต้องให้โอกาสผู้ขอรับใบอนุญาตแสดงเหตุผลโต้แย้ง

4) ทำให้ผู้ให้เข้าซื้อไม่สามารถกำหนดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมเพื่อการนำทรัพย์กลับคืน หรือเมื่อมีการเลิกสัญญาของผู้เข้าซื้อ เนื่องจากกฎหมาย

กำหนดขั้นตอน การนำทรัพย์สินกลับคืนหรือการคืนทรัพย์สินไว้โดยละเอียด ทำให้เกิด
ความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย

ข้อเสีย

1) ระบบใบอนุญาตอาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องเจ้าพนักงานใช้อำนาจ
ไม่เป็นธรรมต่อประชาชน ทำให้ประชาชนเสียหายได้ และจำเป็นต้องมีใบอนุญาต
ในการประกอบวิชาชีพ อาจทำให้สมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพลดจำนวนสมาชิกลง
ทำให้เกิดระบบผูกขาดขึ้นมา อย่างไรก็ตามหากกำหนดขั้นตอนการใช้อำนาจไว้
ในบทกฎหมาย ประชาชนย่อมยอมรับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกับที่มี
ต่อเจ้าหน้าที่ตาม The Consumer Credit Act, 1974 ทำให้เกิดระบบผูกขาด
น้อยมาก

2) การเข้าชื่อตาม The Consumer Credit, 1974 ไม่คลุมถึง
ทรัพย์สินทุกประเภท